

Markt waardeert milieu- certificaat

FOTO: MICHEL WIELICK

Vroeger werd alles gedumpt. Nu scheiden ze zoveel mogelijk.

LNP Plastics in Raamsdonksveer begon al in 1988 met kwaliteitsborging. Eerst nog productgericht, later met oog voor de organisatie om het product heen. De taak van de coördinator groeide van een uurtje in de week naar een volle dagtaak met een paar man. Arbo en milieu zijn voor het bedrijf onderdeel van Total Quality Management.

Erik Pennekamp

Wij zijn geen milieu-experts. Daar hebben we hulp van buitenaf bij nodig. Bijvoorbeeld van MICON, het milieu-adviesbureau van de Heidemij. Maar ook vanuit de overheid is steun gekomen.' Hans van Straaten bewaakt de kwaliteit van het milieu bij LNP Plastics. Het bedrijf bewerkt grondstoffen die onder andere worden gebruikt bij de productie van kunststof onderdelen zoals tennisrackets, tandwielen en omkastingen van printers, onderdelen van sportschoenen, scheerapparaten, buitenspiegels van auto's en stuurknuppels. Van Straaten vindt de rol van buitenstaanders onmisbaar. 'De nulsituatie zoals dat heet, is al in 1992 samen met MICON neergezet. Wat gaat het bedrijf in, wat komt er weer uit en wat zijn de effecten daarvan op het milieu? Aan de ingaande kant heb je grondstoffen, water en energie. Aan de uitgaande kant het product, afval, geluid, uitstoot naar lucht, bodem en water. Welk effect heeft dat op ecosystemen? Vervolgens ga je kijken hoe dit effect te beperken is, en op welke termijn.' Lovend is Van Straaten over de rol van de overheid. 'De Wet milieubeheer is een goed werkend geheel omdat het

geïntegreerd is. Niet die losse wetjes en regeltjes die je in Engeland bijvoorbeeld hebt. Ze vertellen heel duidelijk welke wetgeving op jou van toepassing is en wat je moet doen. De overheid heeft zijn werk goed gedaan.'

RESULTAAT

Maar er zijn meer redenen om het milieucertificaat te willen halen. 'De markt vraagt erom, en dat had ik niet verwacht', schetst Van Straaten zijn verbazing. 'Ik was laatst op een beurs in Engeland waar we het bericht bekend maakten. De klanten reageerden enthousiast. Niet zo maar een beetje belangstellend, maar echt enthousiast.' Bovendien is duidelijk dat er met milieu geld te verdienen valt. Niet omdat LNP dure boetes vermijdt, maar ook door besparingen die in keiharde guldens zijn uit te drukken. 'We hebben een machine gekocht die het koelwater recyclet. Dat apparaat heeft zich in anderhalf jaar tijd terugverdiend. De besparing bedraagt nu al 60 000 m³ water per jaar. En water betaal je twee keer: als het de fabriek binnenkomt en als het er weer uitgaat. In Frankrijk is het water drie

MILIEUCERTIFICAAT ISO 14001

'Je moet niet denken dat we allerlei dingen zijn gaan doen omdat we een systeem hebben. Het is eerder andersom: Je doet dingen en je formaliseert dat in een systeem'. Van Straaten is gepokt en gemazeld in certificering. In 1987 is het certificeringswezen door de International Standardization Organization ISO goed op gang gekomen. Al in 1988 is die trein bij LNP Plastics gaan rijden. Eerst van ISO 9002 naar ISO 9001 waardoor service en ontwikkeling een stempel kregen. En nu is daar het nieuwe milieucertificaat ISO 14001 aan toegevoegd. 'Kern van elk kwaliteitssysteem is het streven naar continue verbetering. Je bepaalt waar je op een bepaald ogenblik staat, je bepaalt waar je naar toe wil en hoe lang dat mag duren. Onderweg meet je voortdurend of je in de goede richting bezig bent.'

Trots zijn ze op hun nieuwe milieucertificaat. 'Om je doelen te halen moet iedereen tevreden zijn', legt Jan Cees Besemer de essentie van total quality management uit. 'Vergelijk de doelen maar met het dak van een huis. De eerste verdieping bestaat dan uit tevreden werknemers, tevreden klanten en een tevreden omgeving. Daarmee heb je dus achtereenvolgens arbo (werknemerstevredenheid), je product (tevreden klanten) en het milieu (tevreden omgeving) in het plaatje ingebracht. Het fundament van het huis wordt gevormd door de leiding van het bedrijf. Als die geen steun en richting geven, dan is de kans groot dat de rest van het huis, te beginnen met de organisatie die de begane grond vormt, ook zwak staat.'

De tevredenheid van de werknemers wordt niet alleen bepaald door zaken die in de cao zijn geregeld, zoals geld en vrije tijd. Dat is ook afhankelijk van zaken die met veiligheid en met milieu te maken hebben. In een kunststoffabriek lopen die twee al gauw door elkaar heen, bijvoorbeeld als het gaat om het zoeken naar alternatieve stoffen of processen. 'Wat goed is voor het milieu is meestal ook goed voor de werknemers. Bovendien willen zij ook niet werken in een bedrijf dat het milieu vervuult. Dat pikken ze zelf niet en dat pikt hun omgeving niet. Als kunststof producerend bedrijf sta je net zo goed midden in de maatschappij. Die moet jou toelaten om je doelen te halen en te kunnen groeien. Als wij hier Raamsdonksveer en omgeving zouden uitroken, dan was het met die acceptatie gauw gebeurd.'

keer duurder dan bij ons. Daar hebben we dus ook een dergelijk systeem neer gezet.'

Ideeën komen spontaan omhoog. 'De afdeling Maintenance vond in een bepaalde hal het gasverbruik te hoog. Door tijd klokken en eco-ventilatoren die de warme lucht weer naar beneden blazen, is dat aanmerkelijk teruggedrongen,' vertelt Jan-Cees Besemer, assistent van Van Straaten.

Informatie speelt een sleutelrol in dit soort processen. 'Een belangrijke bron van afval zijn de "flushblokken" die ontstaan als een machine na een bepaalde klus moet worden schoongemaakt. Dan wordt er kunststof doorheen geperst die alle verontreinigingen meeneemt. Tegenwoordig wordt de hoeveelheid speel materiaal door de operators in een staafdiagram verwerkt die in de bedrijfshal hangt. Mede door het meten, is het gewicht van de flushblokken al met bijna de helft vermindert. Niemand laat de machine meer doorhobbelen als hij even een sigaretje

gaat roken. Omdat we bovendien schaarse grondstoffen besparen en het afval tegenwoordig gescheiden aanbieden zodat het recyclebaar is, snijdt het mes aan twee kanten. Het simpelweg meten, is hier een van de sleutels tot succes,' laat Besemer zien.

LNP wil over een paar jaar geen afval meer storten. Vroeger werd alles gedumpt. Nu scheiden ze zoveel mogelijk: ijzer, hout, papier, karton, plastic verpakkingen, chemisch afval, flushblokken. Naast de fabriekshal staan de containers voor elke soort afval in het gelid. De hoeveelheden afval worden nauwkeurig bijgehouden.

Niet alleen waterverbruik en de productie van afval is in korte tijd succesvol aangepakt. In de productie is het verliespercentage aan materiaal teruggebracht met een factor drie. Resultaat: minder grondstofverbruik omdat operators continu meten en verbeteren. Beter planning en effectief produceren hebben het energieverbruik per ton eindproduct teruggebracht met 30%. De

hoeveelheid afval gerelateerd aan het gewicht van het eindproduct is van 7,5% teruggelopen naar 5,5%. LNP investeerde in 1996 450 000 gulden in directe of indirecte milieuprojecten. Gezien de besparingen een investering die zich waarschijnlijk binnen een afzienbare periode zal hebben terugverdiend.

SELECTIE

LNP selecteert al aan de poort welke stoffen wel en welke er niet gebruikt worden. Arbo en milieu spelen daarbij een belangrijke rol. 'Veiligheid gaat voor alles. Keramische whiskers bijvoorbeeld voegen heel prettige eigenschappen toe aan plastics. Maar wij gebruiken ze niet vanwege hun asbest-achtige eigenschappen,' geeft Van Straaten een duidelijk voorbeeld. Quality control manager Bart Franken heeft nog een voorbeeld: 'Fosfor gemodificeerde nylons zijn prima materialen als je naar het eindresultaat kijkt omdat het uitstekende brandwerende eigenschappen heeft. Maar bij de verwerking kunnen fosfines vrijkomen en die zijn een stuk minder goed voor het milieu en de gezondheid. Daarom gebruiken we ze niet.' In de beoordelingscommissie zitten mensen van de productie, van het lab en een veiligheidskundige. Informatie krijgen ze van de leverancier in de vorm van veiligheidsbladen. Als er niet genoeg informatie is, schakelen ze experts van buiten in. Wat moet er met een stof gebeuren als hij in de afvalfase is terechtgekomen? Daarover ontbreekt dikwijls informatie.

VERVANGING

Vervangende stoffen moeten wel gevonden worden. 'Cadmumpigmenten zijn een mooi voorbeeld van vervangingsbeleid. Bijna 99% van wat we vroeger gebruikten, is vervangen door andere kleurstoffen. De Nederlandse Kunststof-federatie heeft ook een rol gespeeld bij het zoeken van alternatieven.' Soms is er geen alternatief voorhanden. Dan moet worden besloten om het product wel of niet te maken. 'Je kunt het niet maken om je maatregelen zover door te voeren dat je je bedrijf moet sluiten. Onbrandbare kunststoffen zonder vlamvertragers zijn technisch gesproken beschikbaar. Maar het prijskaartje is te hoog. Dus worden er nog steeds schadelijke

broomhoudende stoffen gebruikt. Al zijn we wel voortdurend op zoek naar minder schadelijke stoffen die hetzelfde kunnen. Vooral onze fabriek in Frankrijk is daar goed in.'

Terugnameplicht bestaat in Nederland nog niet, maar Van Straaten ziet dat fenomeen wel uit Duitsland onze kant opkomen. 'In de toekomst zullen we door de leveranciers worden gedwongen bepaalde verpakkingen terug te nemen. Zakken met 25 kilo grondstof wegen zelf al gauw 250 gram. Als grondstoffen in big bags binnenkomen moeten wij het eerst overscheppen voordat er goed mee kan worden gewerkt. Dan heb je meteen weer een arboprobleem. Zeker als het glasvezels zijn, dat is onprettig extra werk. Zogenaamde octabins waar 500 of 1000 kilo in kan, kunnen een goed alternatief zijn om de hoeveelheid verpakkingsmateriaal terug te dringen. Dan is het probleem opgelost.' In 1997 gaat het project 'silo's' van start.

LNP heeft nog geen expliciete vraag van klanten naar het terugnemen van afval. Maar Van Straaten rekent erop dat het binnenkort een keer gaat gebeuren.

INFORMATIE

Continu meten en continu verbeteren betekent ook continu informeren. Het werkoverleg en het personeelsblad zijn

daarbij onmisbaar. Alle besluiten komen terecht in het arbo- en milieuhandboek, dat in de buurt van elke werkplek te vinden is. Te oordelen naar de beduidende staat van sommige exemplaren worden ze goed gebruikt. Toch wil Van Straaten er nadrukkelijk voor waarschuwen dat niet alles van bovenaf wordt geregeld. 'Milieu is heel vaak een kwestie van je boerenverstand gebruiken. Als je ziet dat er iets fout gaat moet je meteen reageren. Dan moet je niet eerst

'Wat goed is voor het milieu is meestal ook goed voor werknemers.'

aan je baas gaan vragen of het een goed idee is een omgevallen vat siliconenolie recht op te zetten. Zo simpel is het soms. Kenmerk van ISO 14001 is dan wel dat er iets moet worden bedacht waardoor het vat de volgende keer netjes blijft staan. Dat is "continu verbeteren" in de praktijk.'

Besemer, zelf nog niet zo lang in dienst van LNP, omschrijft de bedrijfscultuur die dat mogelijk maakt met het begrip 'fluid structure'. 'Het lijkt aanvankelijk op chaos, maar dat is maar schijn. De

organisatiestructuur past zich aan naarmate zich een probleem voordoet. De organisatie moet problemen op kunnen pikken en oplossingen aandragen, waarbij het aanpassingsvermogen en het leervermogen van de organisatie een belangrijke rol spelen. Dat gebeurt ook, en dat lijkt al gauw op wanorde. Soms werkt er een aantal mensen aan hetzelfde probleem zonder dat ze dat van elkaar weten. Dan blijkt weer hoe belangrijk communicatie en informatie is.'

PRIORITEIT

Veel ideeën komen spontaan op. Andere ontstaan onder aanwijzing van de experts of door overheidsmaatregelen. Om het geheel te stroomlijnen en om prioriteiten te stellen is het 'environmental steering committee' in het leven geroepen. Dit comité bestaat uit Van Straaten, de vice-president manufacturing en de engineering manager. Zij ontvangen meldingen van projecten en beoordelen ze. In het milieuplan staan alle projecten met gegevens over wat, wie, waar, hoe, hoeveel en waarom. De analogie met een goed arbobeleidsplan is groot. 'Per milieu-effect bekijken we hoe je dat kunt beïnvloeden. Neem bijvoorbeeld het grondstoffenbeleid. Daarvan stellen we vast wat het effect van een eventuele aanpak is, wie dat gaat uitvoeren, of het haalbaar is in termen van geld, maar ook in termen van acceptatie door de mensen die het plan moeten uitvoeren. Want als de organisatie ergens nog niet aan toe is, dan is de kans op ondersteuning klein. Ziet alles er positief uit, dan gaat het naar de betrokken afdelingen. Daar ontstaat de deelname aan een werkgroep, die zelf na gaat denken over de manier om de gestelde doelen te halen. Zo ontstaat een grotere betrokkenheid: het is hun probleem dat zij zelf op gaan lossen. Een groep van vijftien man is daar heel goed toe in staat.'

Van Straaten ziet zijn comité als een tussenfase. 'We willen er één geheel van maken: kwaliteit, milieu en arbo. De directie is verantwoordelijk voor het beleid, wij coördineren de implementatie van het beleid maar uiteindelijk zijn veiligheid en milieu ieders verantwoordelijkheid.'

De auteur

Erik Pennenkamp is freelance journalist.

FOTO: MICHEL WELICK